Högstubbar, naturvärdesträd och toppar i produktionsbestånd med generell hänsyn

SÖDRA

Bevara och utveckla naturvärden i skogen

Att värna naturvärdesträd och skapa död ved är viktiga delar för att bevara och utveckla naturvärden i skogen. I den här broschyren beskriver vi hur hantering och tillämpning av högstubbar, naturvärdesträd och lämnande av toppar i produktionsbestånd med generell hänsyn, ska ske.

Högstubbar

Död ved och döende ved är viktigt för många arter i skogen.

För att påskynda processen med att öka på mängden död ved har skogscertifieringen krav om att skapa högstubbar.

- **Tre stycken högstubbar ska skapas i medeltal per hektar på åtgärdsobjektet, vid all gallring och föryngringsavverkning.**
- Grovlek väljs utifrån representativ diameter i beståndet.
- Högstubbar kan ersättas med ringbarkade träd när man avverkar med motorsåg.
- Högstubbar ska inte göras av naturvärdesträd.
- **Eftersträva en övervikt av högstubbar från lövträd.**
- Högstubbar av lövträd undviks där lövträd förekommer mycket sparsamt.

Högstubbe av björk.

Gruppställ gärna högstubbarna.

Högstubbe av björk i barrgallring.

Ställ gärna högstubbarna i anslutning till annan hänsyn.

Ringbarkning är ett alternativ till högstubbe.

Naturvärdesträd

Naturvärdesträd är träd som med sin karaktär är biologiskt värdefulla. Det kan handla om stora kronor, grova levande eller döda grenar, avvikande barkstruktur, gamla skador eller tickor på stammen. Det kan också bero på att de är ovanliga, grova eller gamla. Även bärande och blommande träd och buskar kan ingå.

Till naturvärdesträd räknas levande eller döende träd som har gröna blad eller friska barr i kronan.

De ska ha speciella naturvärden och vara avvikande från virkesträden.

Alla naturvärdesträd lämnas och värnas vid skogsbruksåtgärder.

Grov gammal sälg i ett barrbestånd är ett uppenbart exempel på naturvärdesträd.

EXEMPEL PÅ NATURVÄRDESTRÄD

a) Avvikande, särskilt grova och/eller gamla träd.

b) Grova träd med påtagligt vid och grovgrenig och/eller platt krona.

c) Grova, tidigare frivuxna, så kallade hagmarksgranar.

d) Grova aspar och alar.

e) Trädformig (grövre än 7 cm) sälg, rönn, oxel, lönn, lind, hägg och fågelbär.

f) Grov hassel och en.

g) Träd med öppna brandlyror.

h) Håträd och träd med risbon.

i) Träd med tydliga äldre kulturspår.

FINNS DET TILLFÄLLEN NÄR MAN KAN AVVERKA NATURVÄRDESTRÄD?

Naturvärdesträd får undantagsvis fällas:

a) Där det föreligger risk för skada på människor eller byggnader, i samband med vägbyggnation eller i anslutning till elledningar.

b) I syfte att gynna andra prioriterade naturvärdesträd.

c) Om de riskerar att skada forn- och kulturlämningar.

d) Grova aspar och alar där sådana förekommer rikligt, i barrdominerade bestånd, förutsatt att tillräckligt antal lämnas för naturvård.

e) Om de hindrar framkomlighet i samband med avverkning.

Det avverkade trädet eller den kapade delen lämnas som naturvård i beståndet, men kan flyttas inom fastigheten vid behov.

Vindfällda naturvärdesträd lämnas kvar i beståndet, men kan flyttas inom fastigheten vid behov.

Exempel på naturvärdesträd:

GROVA/GAMLA TRÄD

a) Avvikande, särskilt grova och/eller gamla träd.

b) Grova träd med påtagligt vid och grovgrenig och/eller platt krona.

Naturvärdesträd definieras främst utifrån sin karaktär, men diametern kan vara vägledande.

Vägledning för att trädet ska ses som naturvärdesträd gällande diameter i brösthöjd:

Gran/tall	>60 cm
Björk	>50 cm
Asp/al	>40 cm
Ek/bok/alm/ask	>60 cm

Gammal alm med lunglav.

Grovgrenig gammal ek.

Gammal grov tall med grova grenar och platt krona.

Exempel på naturvärdesträd:

GROVA, TIDIGARE FRIVUXNA, SÅ KALLADE HAGMARKSGRANAR

Hagmarksgran på igenväxande betesmark.

Gammal grov gran som tidigare stått öppet och fritt.

GROVA ASPAR OCH ALAR

Grova aspar i barrträdsmiljö.

Grov al i barrträdsmiljö.

Exempel på naturvärdesträd:

TRÄD MED SPECIELL BARK

Björk med kraftig skorpbark.

TRÄDFORMIG SÄLG, RÖNN, OXEL, LÖNN, LIND, HÄGG OCH FÅGELBÄR
Träden betraktas som trädformiga när de är grövre än 7 cm.

Blommande sälg.

Rönn i barrungskog.

Exempel på naturvärdesträd:

GROV HASSEL OCH GROV EN

Bukett med gammal grov hassel.

Grov en som sparats vid avverkning.

HÅLTRÄD OCH TRÄD MED RISBON

Gammal/grov tall med bohål.

Tall med havsörnbo.

Exempel på naturvärdesträd:

AVVIKANDE TRÄD MED STORT NATURVÄRDE

Skadad/hamlad lind.

Asp med tickor.

Gammal tall med brandljud.

Äldre gran med gammal delvis övervallad skada.

Lämna grova toppar vid föryngringsavverkning

Att spara och skapa död ved i olika former är en viktig naturvårdsåtgärd för att värna hotade arter i skogen.

För att gynna framförallt olika insekts- och svamparter lämnas toppar eller naturvårdshögar av löv eller tall vid föryngringsavverkning.

Tre stycken toppar eller naturvårdshögar av löv eller tall skapas i medeltal per hektar på åtgärdsobjektet vid föryngringsavverkning. Vid skapande av högstubbar kan det vara lämpligt att spara toppdelen.

- Placera gärna topparna solexponerat och i anslutning till annan hänsyn.
- Placera topparna där de inte riskerar att skadas vid markberedning.
- I rena granbestånd behöver inga toppar lämnas.

Sparad björktopp vid högstubbe.

Naturvårdshög av björk vid högstubbe.

Talltopp vid högstubbe.

Högstubbar med sparade toppar.

Södra Kommunikationsavdelningen, 2021-07-13.